

פְּנֵת הַרְמַב"ם הַבְּהִיר הרב אהרן טולידאנו - ראש מכון
טולידאנו להפצת התורה במושגי הדור, חבר לשכת הרבנות ורב קהילה באפרת

מצוה ב - מילה (מצות עשה) - (המשך מגליון חיי שרה - תולדות)

מקור המצוה

- "זאת בְּרִיתִי אֲשֶׁר תִּשְׁמְרוּ בֵּינִי וּבֵינֵיכֶם וּבֵין זָרְעֵךְ אַחֲרָיִךְ הַמּוֹל לָכֶם כָּל זָכָר" (לך לך, בראשית יז, י; וגם פסוק יד).

מטעמי המצוה ותאורה

ה. על החשיבות הגדולה שהתורה מיחסת לברית המילה, אנו לומדים מהפסוק (לך לך, בראשית יז, יד): וְעָרַל זָכָר אֲשֶׁר לֹא יְמוֹל אֶת בְּשָׂרוֹ עֶרְלָתוֹ, וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהִוא (הרמב"ם מילה א, א).

המילה היא מצוה עשה חריגה שחייבים כרת על ביטולה, בדומה למצוה קרבן פסח שעל ביטולה חייבים כרת. אבל כל יתר מצוות עשה אין אף אחת מהן שחייבים על ביטולה עונש כלשהו (ועוד קשר בין מילה לקרבן פסח: אסור לערל לאכול מקרבן פסח, שנאמר (שמות יב, מח): וְכָל עָרַל לֹא יֵאָכֵל בוֹ).

ו. בנוסף לכך: זו היא המצוה הראשונה שה' מצוה אותה לאברהם אבינו ע"ה ולזרעו אחריו, שנאמר (לך לך, בראשית יז, ט): זֹאת בְּרִיתִי אֲשֶׁר תִּשְׁמְרוּ, בֵּינִי וּבֵינֵיכֶם וּבֵין זָרְעֵךְ אַחֲרָיִךְ, הַמּוֹל לָכֶם כָּל זָכָר.

אברהם אבינו לא נקרא שלם עד שנימול, ובזכות המילה, ה' כָּרַת אֶתֹּ בְרִית, והבטיח לו את ארץ ישראל, לו ולזרעו אחריו (לך לך, בראשית פרק יז). וישראל שאינו מצטרף לכריתת הברית, דינו כאמור בְּכָרַת.

ז. ועוד אמרו רבותינו (עירובין יט). שאברהם אבינו מציל מן הגהינם את היורדים לשם, לבד מאלו שלא נימולו. וכל המִפְרֵא את בריתו של אברהם אבינו ולא מל את עצמו כראוי, אין לו חלק לעולם הבא, אעפ"י שיש בו תורה ומעשים טובים (נדרים לא; הרמב"ם מילה ג, ח).

מהלכות המצוה ומנהגיה

3. חולי דוחה מילה (א, טז-יח); מילה בשבת ויום טוב (ב, ו-ז) א. אין למול תינוק חולה עד שיבריא, שמא יבוא לידי סכנה. והתורה אמרה (אחרי מות, ויקרא יח, ח): וּשְׁמַרְתֶּם אֶת חֻקֹּתַי וְאֶת מִשְׁפָּטַי, אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה אֹתְכֶם הָאֱדָם וְחֵי בְּהֶם, אֲנִי ה' וְדַרְשׁוּ רַבּוֹתֵינוּ: 'וְחֵי בְּהֶם - ולא שימותו בהם' (סנהדרין טד). ומעת שיבריא מחוליו, מוונים לו שבעה ימים מעת לעת, ואחר כך מלים אותו (שבת קלד; כגון שהבריא ביום שלישי בחצות, שאז ימולו אותו ביום שלישי הבא, מחצות היום ואילך).

במה דברים אמורים? בחולי של כל הגוף, כגון חולי המלגה בחום גבוה (מעל 38 מעלות), אבל אם כאבו לו עיניו - בעת שיפתחו עיניו ויתרפאו, מלים אותו מיד (הרמב"ם מילה א, טז; שו"ע רסב, ב).

ב. קטן שהיה מראהו ביום השמיני צהוב חיוור, כמראה מחלת הצהבת, או שהיה אדום ביותר, אין מלים אותו עד שיחזור מראהו להיות כשאר הקטנים הבריאים. ויש להיזהר שלא למול את הבן בכל מצב של חשש סכנה לחייו, שסכנת נפשות דוחה את הכל. ואין מלים אלא ולד שאין בו שום חולי, היות ולמול אפשר בדיעבד גם לאחר זמן, אבל אי אפשר להחזיר את הנפש שהלכה (הרמב"ם מילה א, יז; שו"ע י"ד רסב, ב).

ג. לאחר שמלו את התינוק, הרי הוא במצב של סכנה. לכן, עושים למענו כל הנדרש כדי למנוע סכנה לחייו, גם אם זה כרוך בחילול שבת וחג, כדין כל חולה שיש בו סכנה (הרמב"ם מילה ב, ח; שו"ע י"ד רסו, ד / או"ח שלא, ט; רמ"א שם).

4. מעלת המילה

א. גדולה מילה, שכל מצוות התורה נכרתו עליהן שלוש בריתות בלבד, ואילו על המילה נכרתו שלוש עשרה בריתות (הרמב"ם מילה ג, ט). ואלו הן:

על התורה: אלה דברי הברית אשר צוה ה' את משה לקרות את בני ישראל בארץ מואב, מלבד הברית אשר פרת אתם בחרב"ב (כי תבוא, דברים כח, ט). אתם נצבים היום פלכם לפני ה' אלהיכם ... לעברך בברית ה' אלהיך" (ניצבים, דברים כט, ט-יא).

על ברית מילה: ואתנה בריתי ביני ובינך (לד לד, בראשית יז, ב), אני הנה בריתי אתך (שם יז, ד), והקמתני את בריתי ביני ובינך (שם יז, ז), לברית עולם (שם), את בריתי תשמר (שם יז, ט), זאת בריתי (שם יז, י), והנה לאות ברית (שם יז, יא), והיתה בריתי (שם יז, יג), לברית עולם (שם), את בריתי הפר (שם יז, יד), והקמתני את בריתי אתו (שם יז, יט), לברית עולם (שם), ואת בריתי אקים את יצחק (שם יז, כא).

אתר: מכון טולידאנו טל. 0524-767-363